

INSTITUT UNIVERSITARI D'ESTUDIS EUROPEUS

Working Papers On Line (WPOL)

Núm. 19/2008

**Els actors de l'Euroregió
Pirineus-Mediterrània**

**Xarxes, percepcions i
expectatives**

Francesc Morata.

Catedràtic de Ciència Política

*Director de l'Institut Universitari d'Estudis Europeus
(IUEE)*

Pilar Rodríguez.

*Doctoranda en Relacions Internacionals i Integració
Europea (UAB).*

Becària de l'IUEE.

Universitat Autònoma de Barcelona
Edifici E-1
08193 Bellaterra
Barcelona (Espanya)

Segons la nostra hipòtesi, la viabilitat de l'Euroregió Pirineus Mediterrània (EPM) dependrà sobretot de la seva capacitat de mobilitzar, d'implicar i de connectar els actors públics i privats dels diferents nivells territorials als quals s'adreça aquesta iniciativa. Per tant, el grau de coneixement i el posicionament dels diferents actors respecte al projecte resulten essencials a l'hora de definir una estratègia de cooperació d'aquestes característiques. L'objectiu d'aquest capítol és explicar els resultats de l'enquesta duta a terme amb un miler d'actors públics i privats de l'EPM. Aquesta tenia per objectiu obtenir dades relatives a aspectes clau del context en el que s'insereix el projecte, així com informació rellevant per definir estratègies d'actuació que poden ajudar a desenvolupar les capacitats organitzatives i comunicatives necessàries per gestionar una organització complexa com aquesta. L'estudi empíric es va estructurar al voltant de tres línies d'anàlisi:

Primer, *el present de l'Euroregió*. Atès que - com es desprèn de la literatura comparada i, en particular, dels casos estudiats en la primera part d'aquest volum - les experiències d'euroregions amb més èxit es basen en un teixit de xarxes funcionals entre actors fronterers, es pretenia observar quin tipus de xarxes interactuen dins l'EPM, quins actors hi participen i, més especialment, quins són els promotors d'aquestes xarxes de cooperació.

Segon, *el posicionament respecte l'EPM*. Amb això, volíem estudiar el grau de coneixement del projecte i d'adhesió als seus objectius en les cinc regions membres, així com les opinions i les expectatives que ha suscitat la seva creació. Aquesta informació també ens havia de permetre millorar nostre coneixement del sistema de governança de l'EPM, tot identificant els principals obstacles que els diferents actors perceben a l'hora de participar en aquest projecte.

Tercer, *el futur de l'EPM*. Es tractava de plantejar diferents alternatives de cara a millorar del funcionament actual de l'Euroregió mitjançant la identificació dels actors rellevants pel desplegament de la cooperació i els mecanismes de participació en aquest projecte euroregional. Al mateix temps, es volien copsar les percepcions dominants entre els actors enquestats respecte els avantatges de la cooperació transfronterera i interregional.

En base a aquests objectius, el qüestionari, elaborat en tres idiomes (català, castellà i francès), es va estructurar en tres parts: (a) xarxes d'actors i formes de

mobilització col·lectiva; (b) posicionament respecte l'Euroregió; i (c) l'Euroregió i la UE.

La recerca es va desenvolupar en tres fases. La primera fase es va centrar en la definició de l'objecte d'estudi i en el disseny de la mostra i del qüestionari, així com en l'organització de grups de discussió que van ajudar a precisar els objectius de l'enquesta. En la segona fase, es va procedir a l'obtenció de les dades mitjançant la distribució de 1000 qüestionaris entre els actors seleccionats. Aquesta fase es va veure dificultada per la lenta recepció de les respostes i per la necessitat de contactar amb molts actors via telefònica per requerir la seva participació amb la finalitat de reduir el percentatge de "no resposta". La tercera i darrera fase va consistir en l'elaboració de l'informe i l'explotació i anàlisi estadística de les dades mitjançant el programa SPSS.

1. Metodologia de la recerca

Un dels primers reptes de la recerca fou la delimitació de la població objecte d'estudi. Ateses les finalitats de l'estudi, el seu caràcter exploratori i les dimensions relativament grans de la mostra, es va decidir identificar aquells actors que fossin representatius dels diferents àmbits en els que l'Euroregió ha centrat els seus objectius.¹

Es va optar per un mostreig no probabilístic o d'expert mitjançant el qual es van escollir les unitats de la mostra que contenien els elements més representatius de la població objecte d'estudi. Això va permetre la identificació de les següents subpoblacions: l'administració pública regional, departamental o provincial i local; els partits polítics i els grups parlamentaris; les Cambres de Comerç; els centres de recerca i universitats; els sindicats, les empreses, les associacions d'empresaris i professionals; les associacions culturals i esportives; i les entitats tecnològiques i de la innovació.

Dins de cada subcategoria, la selecció dels actors rellevants per a l'estudi es va realitzar mitjançant l'elaboració d'una llista d'entitats a partir de diverses fonts de dades disponibles (anuaris socioeconòmics, llistats d'associacions, webs governamentals, etc). L'elaboració d'aquests llistats es va fer tenint en compte la localització geogràfica dels actors en funció de tres variables: l'Estat, la regió i la província d'origen. Cada llista fou tramesa a observadors acadèmics i experts que treballen en el marc de les

¹ La Declaració Fundacional identifica els següents objectius : "esdevenir un espai econòmic, de recerca i innovació tecnològica ambiciós al sud d'Europa; crear una densa xarxa d'infraestructures al servei de la ciutadania; esdevenir una cruïlla d'intercanvis culturals i humans; esdevenir un nou motor de desenvolupament sostenible basat en la inclusió social i territorial". (EPM, 2004). www.euroregio.eu

respectives regions per tal de validar o modificar la selecció. Finalment, la identificació definitiva de les unitats de la mostra fou objecte d'una discussió col·lectiva entre el grup investigador i els observadors regionals. Aquesta fase ha permès de garantir la validesa de la mostra posant, al mateix temps, les bases necessàries per a la creació d'una xarxa d'investigadors de l'Euroregió.

Per tal de fer front als errors de cobertura (actors amb els quals no es va poder contactar a través dels mecanismes habituals per a la recollida de les dades), es va procedir, seguint Fowler (1993), a la substitució dels actors inicialment seleccionats per altres actors de característiques similars.

Per tant, hom ha optat per una metodologia quantitativa i qualitativa ja utilitzada anteriorment pels autors de forma bastant satisfactòria en el projecte REGE (les Regions com a Actors a la UE) coordinat per B. Kohler-Koch, de la Universitat de Mannheim².

No obstant, atès que es va utilitzar un mostreig no probabilístic els resultats no es poden generalitzar al conjunt de la població. S'han d'entendre, per tant, com a indicadors de tendència. Tot i això, considerem que les opinions dels actors enquestats són significatives pel que fa al posicionament, les expectatives i les percepcions al voltant de l'EPM.³

2. La resposta dels actors

El qüestionari es va distribuir entre una mostra de 1000 actors de les cinc regions membres a partir del qual es van obtenir 271 respostes vàlides equivalents al 27.1% de

² Els resultats complets es poden consultar a B. Kohler-Koch (ed.) (1998) *Interaktive Politik in Europa: Regionen im Netzwerk der Integration* Opladen: Leske + Budrich, (una síntesi en castellà es pot trobar a: Kohler-Koch, B. (2004), "Gobernanza interactiva: las regiones en la red de la política europea", a Morata, F (ed.) (2004) *Gobernanza Multinivel en la Unión Europea*. Valencia: Tirant lo Blanch.

³ El treball de camp va tenir lloc durant el primer semestre del 2006. No obstant, es va decidir tornar a contactar, al començament del 2007, amb els actors dels àmbits que presentaven una major taxa de no resposta per tal de garantir la proporcionalitat de les diferents subcategories de la mostra seleccionada. Aquesta fase va requerir la participació dels investigadors del Grup de Recerca sobre l'EPM, amb la col·laboració d'altres investigadors de l'IUEE, i el suport logístic puntal del centre d'investigació LASS (Laboratoire d'Analyse en Sciences Sociales et Politiques) de l'Institut d'Estudis Polítics de Tolosa, i del CEPEL (Centre pour l'Etude Politique de l'Europe Latine) de la Universitat de Ciències Socials de Montpellier, per tal de captar els actors francesos. La tramesa del qüestionari s'ha fet a través d'una campanya de *mailing* donant la possibilitat a cadascun dels actors contactats de contestar-lo retornant el qüestionari via *e-mail* o accedint directament al qüestionari *on line* ubicat a la pàgina web de l'IUEE gràcies al programa NSurvey. No obstant, atès l'alt percentatge de "no resposta" es va procedir a contactar telefònicament amb els actors de la mostra per tal demanar personalment la seva col·laboració. Aquesta fase va permetre identificar les necessitats de molts d'ells i obtenir les respostes per altres vies com el correu tradicional, fax, etc.

la mostra. Tot i ser un percentatge relativament baix, es pot considerar relativament satisfactori per aquest tipus d'enquestes. La taxa de no resposta ha estat, doncs, del 72.9%

Si analitzem els resultats segons el sector de procedència, els sector públic és el que ha experimentat una taxa de no resposta superior, especialment en el cas dels actors aragonesos i francesos. Encara que l'evolució temporal de les no respostes dels actors públics mostra una estabilitat relativa a totes les regions durant el període d'obtenció de les dades, a Aragó la taxa de no respostes públiques augmenta de forma radical a partir del mes de maig del 2006 (data en la que Aragó deixa en suspens la seva participació a l'EPM), especialment en el cas de les institucions públiques en contacte amb el govern autonòmic.

Pel que fa al sector privat, atesa la seva composició més heterogènia trobem un comportament dels actors més heterogeni. No obstant, cal destacar que la taxa de no resposta ha estat especialment elevada en el sector privat mercantil.

La manca de resposta dels actors de la mostra obeeix dos tipus de factors: en primer lloc, els errors de cobertura com a conseqüència de la manca d'informació actualitzada sobre les dades d'alguns actors inicialment seleccionats; i, en segon lloc, al rebuig per part de molts dels actors seleccionats a contestar el qüestionari per diferents motius contingents i no només per la falta d'interès.

Quadre 1. Qüestionaris enviats i rebuts en funció de les diferents categories d'anàlisi.

Categoria		Nombre de qüestionaris enviats	Nombre de qüestionaris rebuts
Estat	Espanya	600 (60%)	188 (69.4%)
	França	400 (40%)	83 (30.6%)
Regió	Catalunya	330 (33%)	99 (36.5%)
	Balears	136 (13.6%)	44 (16.2%)
	Aragó	134 (13.4%)	45 (16.6%)
	Migdia-Pirineus	200 (20%)	43 (15.9%)
	Llenguadoc-Rosselló	200 (20%)	40 (15%)
Sector econòmic	Sector Públic	499 (49.9%)	125 (46.1%)
	Sector Privat	501 (50.1%)	146 (54%)
Total		1.000 (100%)	271 (27.1%)

3. L'exploració i l'anàlisi de les dades

Es va voler simplificar al màxim les categories d'anàlisi per tal que les dades obtingudes donessin informació rellevant per a l'estudi. En base a aquesta premissa, l'exploració de les dades es va dur a terme a través de les següents variables d'anàlisi: l'Estat, la regió, la província i el sector d'origen (públic o privat). El sector públic compren les Administracions Públiques (en aquest estudi s'han tingut en compte el nivell regional, provincial i local), els organismes autònoms i les empreses públiques. La seva característica comuna és que el control últim correspon a representants escollits per la societat, o, en general, a individus o grups legitimats pel poder polític. En canvi, el sector privat compren les entitats que desenvolupen activitats amb ànim de lucre i són controlades per propietaris privats (mercat) (Uría, R.1975). Per analitzar el sector privat, hem diferenciat entre el sector privat lucratiu o mercantil que fa referència a l'activitat econòmica empresarial (Uría, R.1975) i el denominat Tercer Sector (Levitt, T. 1973; Nielsen, 1979) relatiu a aquelles entitats de caràcter privat, però sense ànim de lucre. La categorització d'aquest darrer sector s'ha dut a terme a partir de la classificació de les organitzacions no lucratives desenvolupada per Salomon i Anheier (1996: 7)⁴ amb algunes variacions en els grups per tal que quedessin reflectits els diferents àmbits en els que l'EPM ha demostrat el seu interès.

Atesos els objectius de l'estudi i l'heterogeneïtat de la mostra, es va procedir a establir una subcatalogació del sector d'origen en funció del tipus d'activitat principal que duen a terme aquests actors, tal com podem observar en el següent quadre.

⁴ Lester Salomon i Helmut Anheier van coordinar a principis dels anys norante el projecte *Comparative Nonprofit Sector Project* en el Center for Civil Society Studies de la Universitat John Hopkins. El projecte que ha permès la generació d'una extensa producció científica sobre el Tercer Sector. Les diferents publicacions i working papers fruit d'aquest projecte es poden consultar a la web <http://www.jhu.edu/ccss/research/bulletins.html>

Quadre 2. Classificació dels actors per sector i àmbit d'activitat.

Sector	Àmbit activitat
SECTOR PÚBLIC	Administració
	Empreses/agències públiques.
	Centres de recerca/universitats
	Actors polítics (Grups parlamentaris...)
SECTOR PRIVAT.	Mercantil (empreses privades).
	Cambres de Comerç.
	Parcs tecnològics / innovació
	Agents socials (Sindicats i ass. empresarials)
	Associacions professionals.
	Transports.
	Sector agroalimentari
	Turisme
	Desenvolupament / promoció econòmica.
	Associacions medi ambient
	Associacions culturals/esportives

Quan no ha resultat fàcil la ubicació d'un actor en un determinat grup, el criteri seguit ha estat la identificació dels objectius definits en els estatuts i en els diferents suports mediàtics amb els que compten aquests actors com les pàgines web. La classificació dels actors en funció de l'àmbit d'activitat s'ha dut a terme a partir de la identificació de les principals activitats que realitzen.

Per a l'anàlisi de les dades quantitatives es va utilitzar el paquet estadístic per a les ciències socials (SPSS). Per a les dades qualitatives es va procedir a la realització de sèries de freqüències ubicant en un mateix grup les respostes similars.

4. Els resultats de l'anàlisi

4.1. El present de l'euroregió.

Inspirant-se en literatura del capital social, alguns autors han demostrat que la qualitat de la cooperació euroregional depèn en gran mesura del teixit de xarxes transfrontereres locals (Palard, 1997; Keating, 1999). Aquells territoris que presenten un major nombre de vincles locals funcionals entre els actor privats i públics sembla que tendeixen a afavorir els projectes euroregionals. Alhora, aquests projectes de CTF serveixen de plataforma per al conjunt d'actors que, d'aquesta manera, poden participar en el sistema de governança de l'àrea transfronterera. El següent apartat planteja si l'EPM respon a aquesta lògica tot analitzant les connexions generades entre els actors

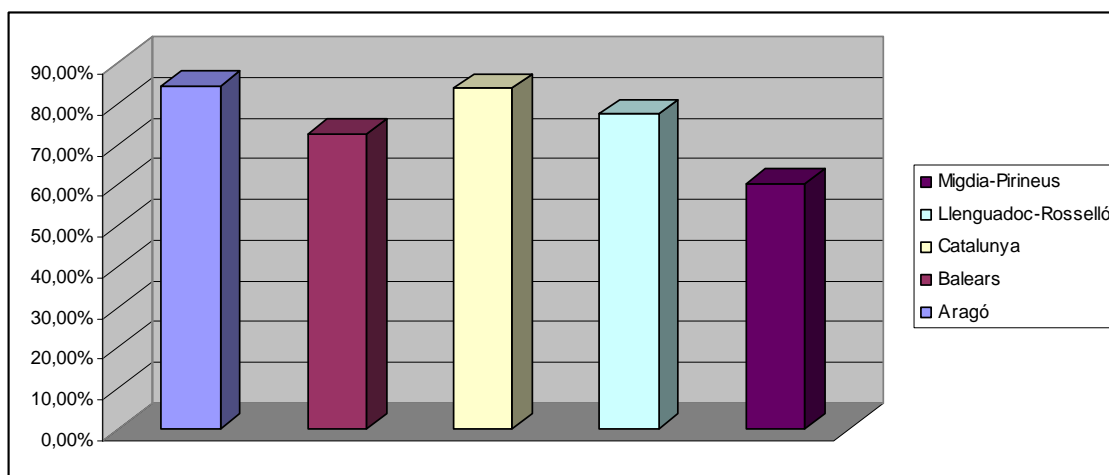
enquestats i la resta de la UE per tal d'aprofundir en la freqüència i el tipus d'interacció que esdevé dins el marc geogràfic en el que s'insereix l'EPM.

Una de les nostres hipòtesis és que en el territori de l'EPM hi ha una base preexistent i important de xarxes de diversa tipologia. Si és així, l'Euroregió podria limitar els costos de transacció entre actors situant-se com el nus central de la cooperació.

4.1.1. La naturalesa dels contactes

La majoria dels actors que van respondre el qüestionari afirmen mantenir contactes amb organitzacions de la UE (77,5%). No obstant, els actors espanyols enquestats es caracteritzen per presentar una major mobilització (81,38%) en relació amb els actors francesos (68,67%). A nivell regional podem observar que són els actors d'Aragó (84,4%) i els de Catalunya (83,8%) els qui més contactes han desenvolupat amb altres organitzacions d'arreu de la UE. Pel que fa als actors francesos, els de Llenguadoc-Rosselló són els que més col·laboren amb altres actors d'altres regions amb el 77,5% de les respostes afirmatives (Gràfic 1).

Gràfic. 1. La seva organització manté contactes amb organitzacions similars a la seva de la UE? (% de Si, per regions)

Els contactes poden ser analitzats en base a la seva freqüència (esporàdics o regulars) i a la seva naturalesa (informals o institucionalitzats). La majoria són de caràcter regular (65,2%) i institucionalitzats (64,3%). Cal destacar, però, que un elevat

nombre d'actors no ha contestat aquesta pregunta. El 9,5% dels actors ha optat per no respondre sobre la freqüència dels contactes i el 20,5% sobre la naturalesa dels contactes.

Les dimensions regularitat i institucionalització augmenten amb les capacitats organitzatives dels actors. D'aquesta manera, trobem que els contactes que tenen lloc en el sector públic presenten un major grau d'institucionalització .

La presència de preguntes obertes en el qüestionari ens ha permès analitzar l'extensió territorial d'aquests contactes. Aquests tendeixen a concentrar-se a les zones properes a la frontera internacional i tenen lloc entre actors pertanyents a la mateixa regió o entre regions limítrofes. La realització de sèries de freqüències per a les preguntes obertes ens ha permès observar quines són les principals ciutats i regions en les que se situen aquests actors. Pel que fa a les ciutats, trobem Barcelona, Lleida, Girona, Figueres, Saragossa, Osca, Montpeller, Tolosa, Perpinyà, València i Madrid; i pel que fa a les regions trobem que els contactes tenen lloc amb actors de Migdia-Pirineus, Llenguadoc-Rosselló, Catalunya, València, Cantàbria, Madrid, Aquitània, Aragó, Alts Pirineus, País Basc, Navarra, Herault, Rhone-Alpes, i en menor mesura, Andorra i Balears.

Aquest elevat volum de contactes esdevé com a conseqüència, tal com havíem indicat a l'anterior capítol, dels forts llaços socioeconòmics existents entre els territoris que comprenen l'EPM i que s'estenen als territoris propers com València i Andorra. (Boira, 2002)

4.1.2. La integració en xarxes d'àmbit europeu.

La majoria d'aquests contactes han permès la integració en alguna xarxa europea; aquest és el cas del 60.1% i del 54.4% dels actors espanyols i francesos enquestats.

A nivell sectorial, es pot dir que no existeixen diferències substancials entre els actors públics i els privats quant a la integració en xarxes. No obstant, sí que es detecta una tendència a integrar-s'hi lleugerament més positiva entre els primers. Així, trobem que els actors públics amb el 61,6% són els que més participen en xarxes amb socis a nivell europeu, especialment els centres de recerca/universitat (75,0%) i els actors situats dins l'àmbit de l'administració (61,4%); pel que fa al sector privat, el 55,9% afirma que els contactes amb altres organitzacions han permès la seva integració en

alguna xarxa. Les Cambres de Comerç (86,7%), els actors situats dins l'àmbit del sector agroalimentari (60,0%) i les associacions de medi ambient (63,6%) són els que més s'han integrat en xarxes.

Tant l'establiment de contactes com la integració en xarxes dels actors s'ha d'entendre com a el resultat d'un doble procés: per una banda, la dinàmica positiva generada per la pròpia activitat de la UE com a espai d'integració econòmica i políticoadministrativa; per altra banda, la globalització ha implicat un procés d'internacionalització del capital, el sorgiment de nous processos productius i distribuïts que han permès l'obertura de nous mercats així com l'augment de la mobilitat i la competència.

No obstant, tot i aquest context favorable al desplegament de xarxes, a la pràctica es donen un seguit de factors que poden dificultar i en alguns casos, fins i tot, obstaculitzar aquesta integració. Aquests obstacles poden explicar el relativament baix nombre d'actors enquestats que s'han integrat en una xarxa. El 40,0% dels actors enquestats, tot i mantenir contactes amb institucions i organitzacions similars a la seva en l'àmbit de la UE, no s'ha integrat a cap xarxa. Ens interessa, per tant, detectar quins són els principals factors que els propis actors perceben com a condicionants a la cooperació i a la integració en xarxes.

Les respostes dels actors que s'han integrat en xarxes constaten que una de les principals causes que influeix en el grau de cooperació són les capacitats institucionals (contactes, recursos humans i capital). Mentre que els factors adduïts pels actors que no s'han acabat integrant a cap xarxa són de naturalesa més diversa (n=86): el principal factor explicatiu adduït és la manca d'informació, especialment entre els actors de Migdia Pirineus (53,8%) i de Catalunya (44,4%), mentre que els actors de Lluenguadoc-Rosselló (53,8%) consideren que és la manca d'incentius la principal causa que els contactes establerts no hagin permès la integració en xarxes. En canvi, els actors d'Aragó i Balears indiquen que la principal causa que ha impedit la integració és la manca de mitjans materials i humans (41,2% i 43,8% respectivament).

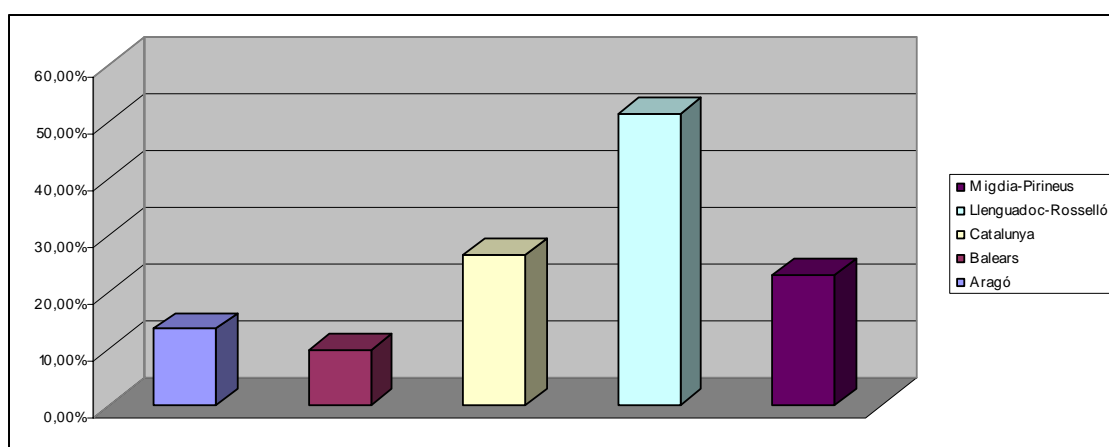
4.1.3. L'origen de les xarxes establertes.

Un altre eix d'anàlisi és l'origen d'aquestes xarxes, ja que ens indica quins actors són els impulsors. La majoria dels actors enquestats no han tingut la iniciativa d'impulsar les xarxes en les que participen, sinó que aquestes han estat impulsades per

altres actors (N=208). Aquest és el cas del 59,10% dels actors enquestats, mentre que només el 25,0% afirma que la iniciativa va ser seva.

Com podem veure en el següent gràfic, Llenguadoc-Rosselló és la regió més activa amb el 51,6%, seguida de Catalunya, amb el 26,5%, i de Migdia Pirineus, amb el 23,1%, mentre que l'activisme d'Aragó i en especial de Balears és molt baix. D'aquesta manera, són els actors francesos els que es caracteritzen per disposar d'una major capacitat d'iniciativa (38,6% en front del 19,9% dels actors espanyols).

Gràfic 2. Actors que han impulsat una xarxa transfronterera (per regions).

Per sectors, els més actius a l'hora d'impulsar xarxes són els actors del sector públic (30,3%), especialment els que se situen en l'àmbit de l'administració (29,8%), les empreses i agències públiques (33,3%) i els centres de recerca i universitats (31,3%). Pel que fa al sector privat, només el 20,2% afirma que la iniciativa fou seva, sent els actors més actius aquells situats en l'àmbit agroalimentari (40%), de la promoció econòmica i del desenvolupament (33,3%), de les associacions de professionals (28,6%) i del sector tecnològic i la innovació (20%).

A l'hora d'analitzar aquestes dades, sobretot les del sector agroalimentari i de l'administració, cal considerar l'Estat d'origen dels actors. El 57,1% dels actors del sector agroalimentari impulsor d'una xarxa és francès, la qual cosa reflecteix la rellevància d'aquest sector a França, acostumat a dur a terme una important activitat de *lobby* i amb una elevada capacitat organitzativa que, com hem vist, afavoreix l'establiment de contactes i la integració en xarxes. Pel que fa a la capacitat d'impulsar xarxes dels actors pertanyents a l'àmbit de l'administració, els francesos (46,%) també

resulten ser més actius que no pas els espanyols (23,8%); mentre que a la resta d'àmbits es donen tendències similars.

4.1.4. Les ajudes per fomentar la cooperació.

El 57.7% dels actors que han impulsat una xarxa han rebut algun tipus d'ajuda per finançar-la (n=52). Els espanyols, amb el 70%, són els que més ajudes han rebut, mentre que només el 40,9% dels francesos afirma haver rebut algun incentiu.

Per regions, la totalitat del – reduït - nombre d'actors balears que han impulsat una xarxa declara haver rebut algun tipus de finançament. A continuació, venen els actors catalans (68,25%), de Migdia-Pirineus (66,7%), d'Aragó (60%) i, finalment, de Llenguadoc-Rosselló (31,3%).

El que les xarxes impulsades des de la regió de Llenguadoc-Rosselló siguin les que menys ajudes han rebut no ha impedit, però, que sigui una de les regions més actives alhora d'impulsar les xarxes (51,6%), tal com hem vist anteriorment. Sovint la cooperació no és només una qüestió de recursos, sinó també de voluntat i de motivació. No obstant, cal remarcar que la disponibilitat de recursos és un element clau per tal d'aprofundir en la cooperació i que la seva mancança pot constituir un entrebanc per la integració. Precisament, els actors de Llenguadoc-Rosselló que participen en alguna xarxa són els que més dificultats derivades de la manca de mitjans materials han trobat alhora d'integrar-se (61,1%).

Per sectors, el públic ha estat el més afavorit per les ajudes (70%), mentre que només el 40.9% dels actors del sector privat afirmen haver rebut algun tipus d'ajuda.

Aquesta ajuda per fomentar la cooperació prové majoritàriament de la UE. Així ho afirma el 40,4% del conjunt dels actors d'Espanya i França que han rebut finançament per a la creació d'una xarxa de cooperació. Aquesta rellevància de la UE prové de la lògica de partenariat impulsada per la Comissió Europea des de fa vint anys a través de la qual un nombre elevat i variat d'actors han pogut participar en xarxes europees. La segona font més importat d'obtenció de recursos per a la creació de xarxes és l'administració regional, amb el 36,53% del conjunt dels actors de França i Espanya. Les altres fonts de finançament habituals són la pròpia institució o l'organització a la que pertany (19,2%), la província/departament i l'administració estatal (ambdós amb el 15,4%).

Resulta significatiu que, tant pels actors espanyols com pels francesos, les dues fonts principals de finançament siguin la UE i l'administració regional com a actor clau en la implementació de les polítiques europees. En el cas de França, això és especialment rellevat a Migdia Pirineus, on el 50% els actors han rebut una ajuda regional per finançar una xarxa. El 31,8% dels actors catalans afirma haver rebut finançament de l'administració autonòmica, de la pròpia organització o institució (27,3%) i d'altres fonts (13,6%). Pel que fa a Aragó, les principals fonts de recursos són la UE (60%) i l'administració autonòmica (60%), mentre que a Balears aquestes ajudes provenen majoritàriament de l'administració autonòmica (66,7%), de la UE i de l'administració estatal (ambdós amb el 33,3%).

L'estructura polític-administrativa de l'Estat i el repartiment de competències i dels recursos influeix en la distribució dels ajuts. La importància tradicional del nivell departamental a França fa que - a diferència d'Espanya - constitueixi un font important de recursos per a la promoció de xarxes.

Si analitzem les dades per sectors, trobem que els actors públics són els que més s'han beneficiat de les ajudes europees (53,3%) en comparació amb els privats (22,7%), fet que indica el paper predominant dels ens públics a l'hora de participar en les iniciatives europees. En canvi, el sector privat ha obtingut més recursos provinents d'"altres vies" (13,6% i 3,3%, respectivament).

Una vegada identificades les principals vies per obtenir recursos, ens interessa saber el tipus d'ajuda rebuda per tal de detectar les necessitats per part dels actors que volen impulsar xarxes de cooperació. Dels actors que han afirmat haver rebut algun tipus de recolzament, la majoria indica que ha estat una ajuda de caràcter financer (45,2%), seguida de recolzament organitzatiu (32,7%), assessorament tècnic (23,1%), més informació (19,2%) i altres (13,3%).

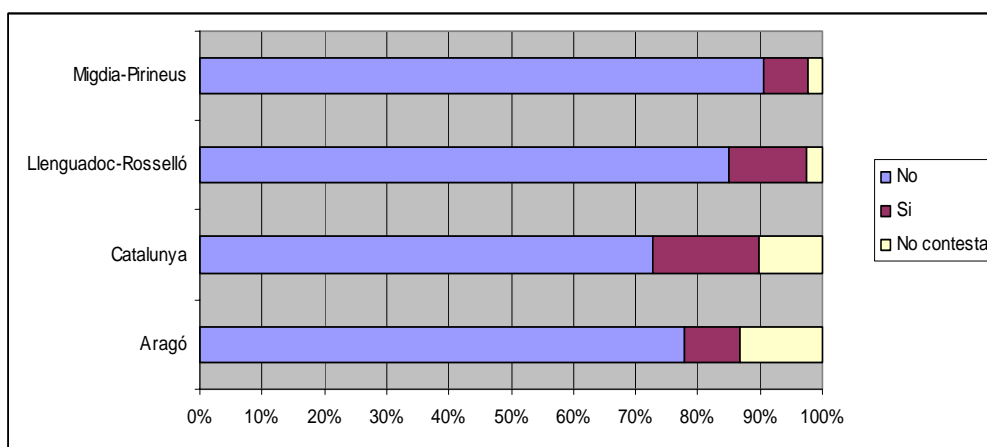
4.1.5. La participació dels actors en xarxes sorgides d'altres experiències de cooperació transfronterera i interregional.

Com hem vist a l'anterior capítol, la frontera franco-espanyola, tot i el desenvolupament recent de la cooperació transfronterera, ha estat escenari en els darrers anys d'una gran varietat de mecanismes. Per tant, és interessant conèixer el grau de participació dels actors enquestats en xarxes resultants d'aquestes experiències de cooperació. Això ens permetrà saber si aquests actors disposen d'alguna experiència en

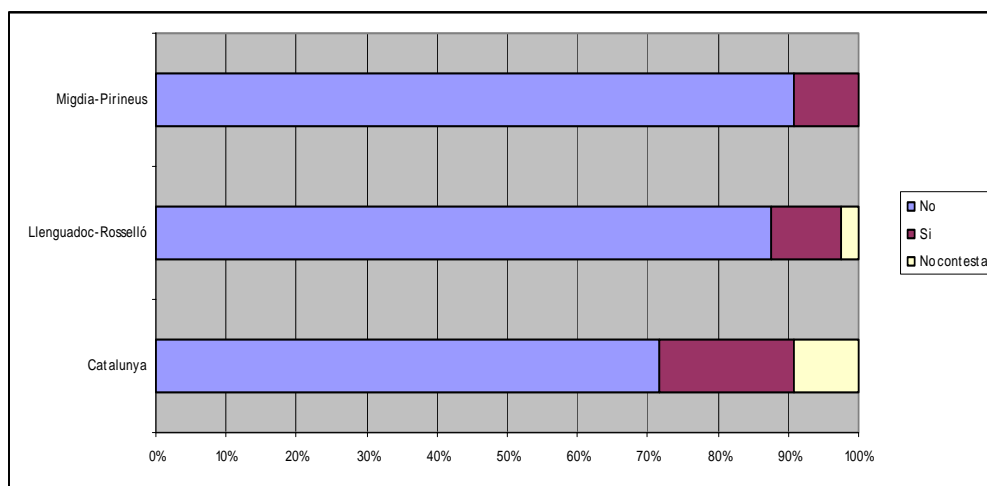
mecanismes de cooperació similars a l'EPM i quina valoració fan de la seva participació.

El qüestionari va identificar les diferents experiències de cooperació en les que han participat totes o algunes de les regions de la mostra (veure cap. 8), encara que aquí només s'ofereixen els resultats relatius a la CTP i a l'Euroregió de 1991 atès el seu caràcter marcadament regional i transfronterer.

Gràfic 3. Ha participat a la Comunitat de Treball dels Pirineus? (per regions)

Gràfic 4. Ha participat a l'Euroregió de 1991? (per regions).

La CTP i l'Euroregió de 1991 són els mecanismes de CTF que han registrat una participació més elevada (encara que minsa): el 10,7% i el 10% del total dels actors enquestats respectivament. Els gràfics mostren que els actors ubicats a Catalunya són els qui compten amb un percentatge més alt de participació en ambdues experiències.

La majoria dels actors valoren la seva participació com a força positiva (suma de *bastant* i *molt positiva*), 69% en el cas de la CTP i el 71% en el cas de l'Euroregió de 1991. Cal dir que en ambdós casos l'opció "*negativa*" no ha estat escollida per cap actor.

La majoria dels actors que han participat a la CTP i a l'Euroregió de 1991 ara també participen a l'EPM. Concretament, el 56% dels actors que han participat en la CTP també han tingut contactes amb l'EPM; mentre que el 66,7% dels que van participar en l'Euroregió de 1991 declaren haver mantingut algun tipus de contacte amb l'EPM. Els actors francesos són els que en major proporció mantenen contactes amb els diferents mecanismes de la CTF; el percentatge dels actors espanyols (només Catalunya) que van participar en l'Euroregió de 1991 que no mantenen cap contacte amb l'EPM és del 43,8% en front del 12,5% dels francesos. Aquesta tendència es reproduïx pel que fa a la CTP: el 100% dels actors francesos que hi van participar han entrat en contacte també amb l'EPM, mentre que només el 39% dels espanyols (Aragó i Catalunya) ho han fet.

4.1.6. Percepcions sobre la CTF

El baix percentatge d'actors enquestats que han participat de forma directa en alguna de les experiències citades contrasta amb la percepció positiva envers la CTF. La gran majoria (89,7%) considera que la UE hauria de fomentar en major mesura la CTF.

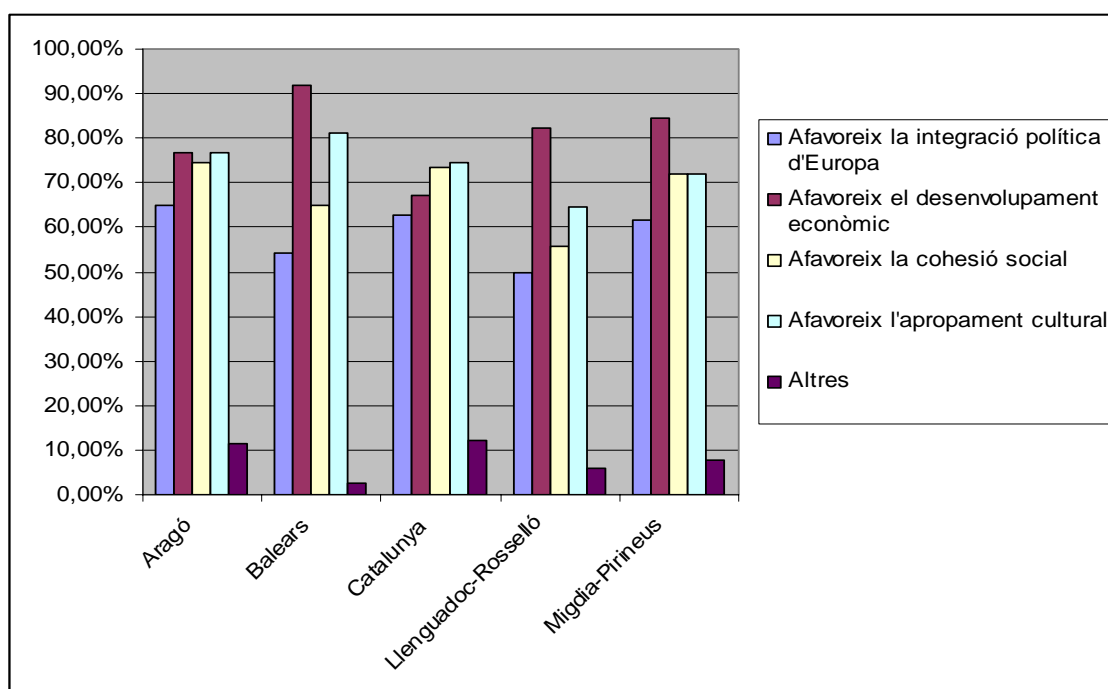
El qüestionari suggeria quatre beneficis possibles derivats de la CTF amb la possibilitat d'afegir-ne d'altres. Els actors francesos consideren que els principals motius per fomentar la CTF són el foment del desenvolupament regional (83,6%), l'apropament entre els pobles que integren la UE (68%), la contribució a augmentar la cohesió social entre regions (64%) i, finalment, la integració política d'Europa (56,2%). Els actors espanyols consideren, en canvi, que la cooperació afavoreix l'apropament entre els pobles que integren la UE (76,6%), el desenvolupament econòmic (74,9%), l'augment de la cohesió social (71,9%) i la integració europea (61,4%).

Per regions, el motiu per fomentar la CTF més triat pels actors de gairebé totes les regions, a excepció de Catalunya, és el desenvolupament econòmic regional tot reduint les disparitats. Les regions franceses presenten percentatges similars (82,4% a Lluenguadoc-Rosselló i 84,6% a Migdia-Pirineus). En canvi, entre els actors espanyols trobem certes diferències: és un objectiu molt prioritari per a Balears (91,9%) i Aragó

(76,7%) i una mica menys per als catalans (67%). Per aquests, els principals motius són l'apropament entre els pobles que integren la UE (74,7%) i l'increment de la cohesió social entre regions (73,6%).

Per sectors no trobem diferències notables, llevat del fet que les respostes dels actors privats s'han centrat majoritàriament en el desenvolupament econòmic (75.4%) i en l'apropament entre els pobles que integren la UE (71,4%).

**Gràfic 5. Per què creu que la UE hauria de fomentar la CTF/interregional?
(per regions).**

Si ens fixem en els mitjans necessaris per tal de fomentar la CTF, veiem que tant els actors espanyols com francesos identifiquen la necessitat de distribuir més recursos lligats a programes (77% i 74,4%, respectivament) i oferir més informació i oportunitats de contactes entre socis de diferents territoris (74,3% i el 75,6%, respectivament). Cal destacar que un alt percentatge dels actors francesos (73,2%) donen prioritat també al foment de la CTF mitjançant la creació de xarxes d'euroregions. En canvi, el grau de prioritats atorgat a aquest mecanisme és més baix en el cas espanyol (56,8%).

5. Posicionament respecte a l'EPM.

Aquest apartat analitza el posicionament dels actors enquestats respecte l'EPM seguint dos línies d'anàlisi: el grau de coneixement i interacció amb l'EPM; i les percepcions i opinions sobre els objectius de l'EPM.

D'entrada ens plantegem una doble qüestió: en primer lloc, quin és el grau de difusió o acceptació de l'EPM entre els actors enquestats; i, en segon lloc, si es pot establir alguna correspondència entre el grau de coneixement i el grau d'interacció amb l'EPM.

A l'hora d'analitzar les dades, però, cal recordar que l'EPM és encara un projecte de cooperació poc institucionalitzat atesa la seva creació recent. No obstant, ens interessa saber quines han estat les interaccions entre l'EPM i els actors de la societat civil, tenint en compte, sobretot, que segons la Declaració Fundacional (p.6): *“els autèntics protagonistes de l'euroregió han de ser els seus ciutadans i ciutadanes, tant de manera directa, com a través de les seves associacions, empreses, parcs tecnològics, sindicats, representants polítics, universitats i un llarg etcètera”*.

5.1. Grau de coneixement de l'EPM

Una gran majoria (75,3%) ha sentit a parlar de l'EPM. No obstant, es constata una diferència en el grau de coneixement entre els actors espanyols i els francesos. Els primers estan lleugerament més informats que no pas els segons (77,65% i 69,9%, respectivament). El fet que les regions espanyoles se situïn al capdavant de les franceses en el grau de coneixement pot ser el resultat d'una política de difusió de la informació més incisiva, amb més recursos i més continuïtat. No obstant, Migdia-Pirineus va dur a terme una important activitat d'informació⁵ durant l'exercici de la Presidència de torn de l'EPM des de febrer del 2006 fins el desembre de 2007⁶.

El major coneixement de l'EPM per part dels actors espanyols respon probablement a les polèmiques polítiques suscitades sobre l'abast geogràfic i el contingut polític i simbòlic del projecte, sobretot arran de la crisi bilateral entre Catalunya i Aragó per les obres d'art de la Diòcesi de Lleida que va oferir a l'EPM un

⁵ Veure la pàgina oficial del Consell Regional de Migdia-Pirineus per accedir a les diferents activitats dutes a terme en l'àmbit de l'EPM. <http://www.midipyrenees.fr/>

⁶ http://www.euroregio.eu/eu/AppJava/es/organizacion/pres_rotatoria.jsp

protagonisme inesperat. Els percentatges de coneixement entre els actors catalans, aragonesos i balears no mostren gaires diferències, situant-se en percentatges de coneixement similars (80,8%, 75,6%, i 72,7% respectivament); entre els actors de Llenguadoc-Rosselló (70%) i Migdia-Pirineus (69,8%) trobem també uns percentatges similars.

Pel que fa al coneixement dins de cada regió, els actors millors informats són els que se situen a la província o departament en el que es troba la capital regional. Així ho confirma el fet que siguin els actors situats a la província de Barcelona (80%), Saragossa (84,6%), i als departaments de l'Herault (93,3%) i de l'Alta Garona (80%) els que més han sentit a parlar de l'EPM. No obstant, cal destacar l'elevat percentatge de coneixement de l'EPM entre els actors situats a la província de Tarragona (92,9%). Balears, en el seu conjunt, presenta un grau de coneixement força elevat (72,7%).

Per sectors, el públic està millor informat que el privat. Dins del primer, destaquen els representants de l'administració pública (84,4%) i els centres de recerca/universitats (84,2%). Pel que fa al sector privat, les Cambres de Comerç (93,3%), agrupades en la Xarxa Euroregional de Cambres de Comerç són les més informades sobre l'EPM. També és prou coneguda entre els actors situats dins l'àmbit de la tecnologia i la innovació (87,5%), les associacions de professionals (73,7%) i la promoció i el desenvolupament econòmic (69,2%). En canvi, el sector agroalimentari (53,3%), el turisme (50%) i el sector de les infraestructures (33,3%) són els que disposen de menys informació.

En general, doncs, el grau de coneixement resulta força heterogeni, sobretot en el si del sector privat.

5.2. Contactes mantinguts amb l'EPM

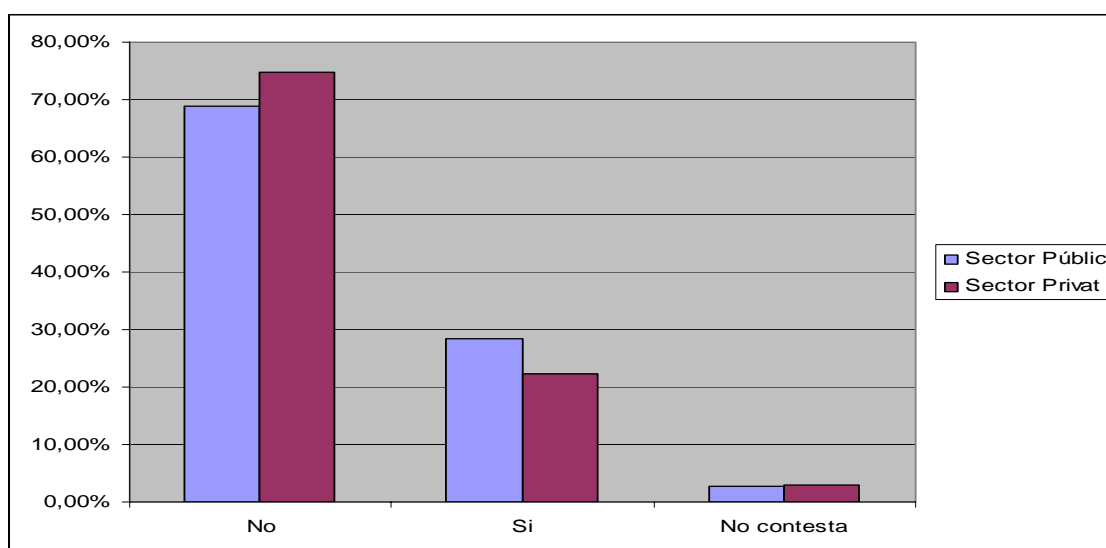
La intensitat i la regularitat dels contactes són dos indicadors significatius del grau d'institucionalització d'una organització concreta. En general, els contactes mantinguts amb l'EPM (n= 208) han estat poc nombrosos i de procedència diversa atès que el 71.6% dels actors enquestats no ha estat mai en contacte amb aquesta.

El manteniment de contactes no es veu influenciat per l'Estat d'origen: tant els actors espanyols com els francesos presenten percentatges gairebé idèntics (25,5% i 25,4%, respectivament). Les diferències es manifesten a nivell regional. Així, el 82,9% dels actors aragonesos no ha estat mai en contacte amb l'EPM, en front del 69,5% a

Catalunya i del 59,4% a les Balears. El darrer cas expressa la tasca duta a terme pel Centre Balears Europa i el Comissionat per a l'Euroregió de les Illes Balears com queda reflectit en les preguntes obertes sobre l'actor amb el que s'han mantingut els contactes. Pel que fa a les regions franceses, no hi ha diferències entre Llenguadoc-Rosselló i Migdia Pirineus: ambdues regions declaren no haver mantingut cap contacte amb l'EPM en un percentatge similar (75% i 74,2%, respectivament).

Per sectors, de nou, els actors públics són els que més contactes han mantingut amb l'EPM (28,4% i 22,2%). Entre els primers destaquen les agències/empreses públiques (50%) i els centres de recerca/universitats (29,4%). Pel que fa al sector privat, les Cambres de Comerç són les que més contactes han mantingut (92,9%), per la raó abans esmentada, seguides pels agents socials (30,8%), el sector turístic (14,3%) i les associacions mediambientals (16,7%). En canvi, els actors amb menys contactes amb l'EPM són els que operen en els àmbits de la tecnologia i la innovació, les infraestructures, l'agroalimentari, promoció econòmica i desenvolupament, així com esports i cultura.

Gràfic 6. La seva organització ha mantingut contactes amb l'EPM? (per sectors).

5.3. Les percepcions relatives a l'EPM

Les percepcions relatives a l'EPM ens permeten analitzar fins a quin punt les entitats enquestades veuen aquesta com a una oportunitat per a la promoció dels seus interessos.

Les respostes mostren una opinió favorable de l'euroregió. El 45,4% la troba bastant positiva i el 21,8% molt positiva, amb un percentatge d'indiferència del 24%, més gran entre els actors espanyols (30,9%) que entre els francesos (8,4%). Cal destacar també que els actors espanyols han optat en major mesura que els francesos per no contestar a aquesta qüestió (8,5%).

Els actors francesos, s'identifiquen més amb l'EPM, sobretot els de Llenguadoc-Rosselló (87,5%) i en menor mesura els de Migdia Pirineus (83,7%). En canvi, a Espanya trobem una major varietat d'opinions. La suma d'opinions "molt" i "bastant" positives oscil·la entre el 72,7% de Catalunya, el 56,8% de Balears i l'escàs 31,1% d'Aragó. La diferència entre els dos costats de la frontera s'explica sobretot per la opció "indiferent". Mentre que a França només un 8,4% es declara indiferent envers el projecte, a Espanya s'arriba al 30,9%. Aquest elevat percentatge pateix l'esbiaix de les respostes dels actors aragonesos (48,9% d'indiferents). Amb tot cal remarcar que el percentatge d'opinions negatives no supera l'1,1% del total de respostes a ambdós Estats.

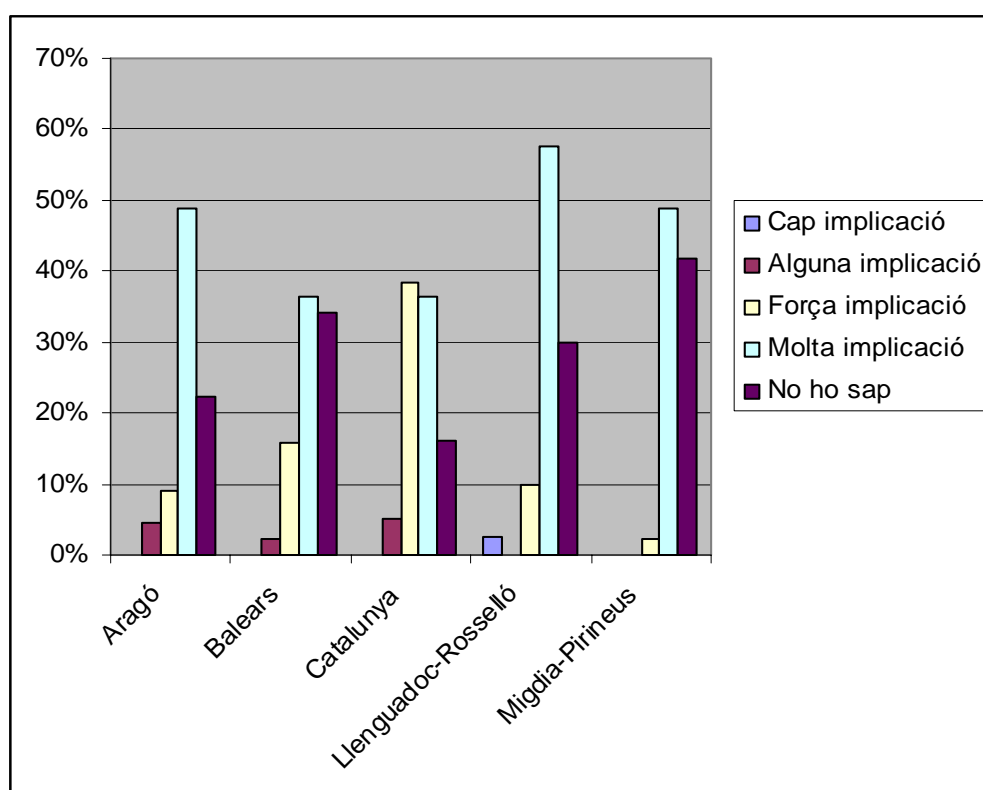
La suma d'opinions positiva i molt positiva entre els actors públics i privats és elevada. El 72,8% del sector públic i el 62,3% del sector privat perceben l'EPM com un projecte força favorable al seus interessos. No obstant, el percentatge de les opcions de resposta "indiferent" i "no contesta" són en ambdós casos superiors en el sector privat en relació amb el públic.

Ens interessa la percepció envers l'EPM dels actors enquestats en funció de si han mantingut o no contactes amb aquesta. Convé destacar que dins el grup dels actors amb una opinió molt positiva dominen aquells que han mantingut contactes amb l'EPM (35,2%). Cap dels actors que han mantingut contactes amb l'EPM la considera negativa. És a dir, les experiències de relació amb l'EPM han resultat fins el moment positives. Pel que fa al grau d'indiferència, és superior entre els qui no han tingut cap contacte (75%). No obstant, trobem algunes diferències significatives a nivell regional. Així, mentre que cap dels actors francesos que perceben l'EPM amb indiferència hi ha participat, el 20,5% dels actors espanyols que la perceben d'aquesta manera han mantingut algun tipus de contacte. Aquest elevat percentatge s'explica, sobretot, per l'opinió dels actors d'Aragó (23,5%) i Balears (42,9%).

5.4. Percepcions de les interaccions internes de l'EPM.

Com es pot comprovar en el següent quadre sobre la percepció que els actors tenen del nivell d'implicació de cada regió a l'EPM, Catalunya és percebuda com la regió més implicada per part del 43% dels actors enquestats. Això es veu confirmat pel fet que només el 0,4% creu que Catalunya no s'ha implicat a l'EPM. No obstant, aquesta percepció no és tant intensa entre els actors catalans enquestats: només el 36,4% considera que la implicació de Catalunya en el projecte de l'EPM és molt alta.

**Gràfic 7 . Segons vostè, quin és el grau d'implicació de Catalunya a l'EPM?
(Per regions d'origen)**

Es detecten uns percentatges similars de desconeixement de la implicació de les regions que participen en el projecte, llevat de Catalunya, on el percentatge de respostes “no ho sap” és el més baix (el 26,2%). Cal assenyalar que les Balears són l'actor regional sobre el que hi ha més desconeixement sobre la seva implicació a l'EPM, fins i tot entre els propis actors balears. Així, el 2,3% d'aquests opinen que la seva regió no té cap implicació, el 31,8% desconeixen quina és el grau d'implicació de la seva regió, i només el 4,5% consideren que té molta implicació, sent el percentatge més baix entre els actors que valoren la seva pròpia regió. De la mateixa manera, Balears presenta el

percentatge de desconeixement de la seva implicació a l'EPM més elevat a les altres regions. El 42,5% a Llenguadoc-Rosselló, el 48,8% a Migdia-Pirineus, el 40% a Aragó i, finalment, el 34,3% a Catalunya afirmen desconèixer el grau d'implicació de Balears.

Tot i que els actors de les Illes Balears són els que més han sentit a parlar de l'EPM (72,7%) i els que més contactes han mantingut (37,5%), el seu caràcter insular pot influir en aquest grau elevat de desconeixement entre els altres actors.

5.5. Opinió sobre els objectius actuals de l'EPM

La Jornada de Treball de Sitges va establir les bases per a la definició dels objectius de l'EPM que, posteriorment, van ser recollits a la Declaració Fundacional i que pretenen reflectir les diferents demandes de les regions membres.

Atesa la importància de l'adequació dels objectius fixats a les demandes dels actors als quals s'adreça el projecte, es va demanar l'opinió dels actors enquestats sobre els objectius oficials que s'esmenten a la Declaració Fundacional. “La promoció del desenvolupament sostenible” és l'objectiu més valorat (69,7%), seguit de “la transformació del territori en un espai econòmic, de recerca i innovació tecnològica líder al sud d'Europa” (68,6%), “la connexió territorial de l'Euroregió” (62%) i, a molta més distància, “la formació d'un espai atractiu pel capital industrial i internacional” (49,8%), “el partenariat euromediterrani” (47,6%) i “la valorització de la diversitat cultural” (46,5%).

Es constata una certa coincidència entre els actors francesos i espanyols a l'hora de valorar els objectius, sense diferències notables entre els objectius econòmics i els socioculturals. Amb independència de l'Estat d'origen, els actors assignen als objectius indicats pràcticament el mateix ordre de rellevància. Tot i això, si que es detecta la gran importància que els actors francesos atorguen als objectius econòmics, en especial, “el desenvolupament d'un espai econòmic ambiciós al sud d'Europa” (83,1%), tot valorant molt menys els objectius de caire sociocultural com, per exemple, “el partenariat euromediterrani” (19,3%). Els actors de la banda espanyola, en canvi, valoren aquests objectius més positivament, sense grans diferències percentuals entre els de caràcter econòmic i els socioculturals, tal com es pot comprovar en el quadre 3. Val a dir també que els actors espanyols presenten un percentatge més elevat de no resposta, alhora que han tendit més a escollir l'opció “no contesta” que no pas els francesos.

Quadre 3. Valoració dels objectius de l'EPM.
 (% respostes de "Molta importància" per Estat)

Objectius	Espanya	França
Transformar el territori en un espai econòmic ambiciós al sud d'Europa	62.2%	83.1%
Convertir-se en un espai atractiu per als capitals internacionals	39.9%	72.3%
Assegurar la connectivitat dins i fora de l'EPM.	56.9%	73.5%
Jugar un paper destacat en el partenariat euromediterrani.	32.4%	19.3%
Promoure el desenvolupament sostenible	65.4%	79.5%
Valorar la diversitat cultural de l'EPM.	46.3%	47.0%

6. El futur de l'EPM

L'objectiu del qüestionari no és només aprofundir en la percepció i el grau de coneixement que els diferents actors tenen sobre l'EPM, sinó també explorar les expectatives que genera el projecte pel que fa a la promoció dels seus interessos. La convergència o la divergència entre aquestes expectatives i el funcionament de l'EPM pot influir en la percepció de la utilitat de l'Euroregió entre els actors. Sigui com sigui, resulta clar que la integració d'aquestes demandes constitueix per si sola un repte per a l'EPM. A la Declaració Fundacional es va posar de relleu la vinculació del projecte de l'Euroregió amb els actors socioeconòmics i de la societat civil. A la primera part, hem vist que la cooperació transfronterera no aconsegueix sempre mobilitzar les xarxes preexistents dels actors territorials. Tanmateix, això no significa que aquests no estiguin interessats en participar en la definició dels projectes o en l'organització de la cooperació. Simplement, manquen els estímuls necessaris per a una participació efectiva.

6.1. Els actors rellevants pel futur

Un dels condicionants de cara a aprofundir la cooperació detectats en la literatura especialitzada és la manca de recursos, especialment de capital (CE i AEBR, 2000:B-10; AEBR, 2001; Jouen, 2001; Ricq, 2006). La recerca de recursos per tal de

poder implementar els projectes de cooperació resulta, doncs, essencial. D'ací que la majoria de les experiències hagin cercat finançament a través de canals propis i aliens. Les respostes al qüestionari indiquen que la immensa majoria dels actors interrogats que voldrien integrar-se en una xarxa cercarien recursos aliens per tal de poder implementar els projectes que han planificat. Per aquest motiu, ens interessa detectar les principals fonts de recursos que els actors cercarien per tal de desenvolupar projectes de cooperació en xarxa.

Dels actors que cercarien ajudes per crear o integrar-se en una xarxa, el 64,8% acudirien a l'administració regional, el 51,2% a la UE. A molta més distància, el 28,4% s'adreçaria a l'administració estatal, el 24% a la provincial o departamental, el 18,8% a la pròpia organització o institució, el 13,20% a un centre de recerca/universitat, el 12,8% al respectiu Ajuntament, l'11,6% a una organització empresarial i, finalment, el 6% a una ONG. Per tant, la respectiva regió i la UE són les fonts preferides.

No obstant, si comparem les dades en funció de l'Estat d'origen constatem diferències quant a la prioritat donada a les diferents fonts de recursos. Les respostes estan, doncs, influïdes per la variable "Estat de pertinença" com a conseqüència de la divisió administrativa estatal. Aquesta i les relacions polítiques entre els diferents nivells administratius condicionen la percepció d'aquests organismes i entitats com a mecanismes d'obtenció de recursos per part dels actors. En comparació amb els actors de la banda espanyola (61,6%), els francesos són els que més s'adreçarien a l'administració regional (72,6%). No obstant, aquests perceben més l'administració estatal com a una font important de recursos per impulsar una xarxa (52,1% i 18,6%, respectivament). La importància tradicional del nivell departamental a França també es veu reflectida en les respostes. El 45,2% dels actors francesos hi acudiria en front dels 15,3% dels espanyols que acudiria a la respectiva Diputació.

A nivell regional trobem algunes particularitats interessants. Entre els actors francesos, els que més optarien per l'administració regional (80,6%) són els de Migdia-Pirineus, mentre que els de Llenguadoc-Rosselló s'adreçarien més aviat a la UE (70,3%) i l'administració estatal (54,1%). Entre els actors espanyols, els catalans optarien sobretot per l'administració autonòmica (70,5%), la UE (51,6%) i la Diputació (24,2%). Els aragonesos acudirien menys que els altres a l'administració regional (46,3%), mentre que els balears optarien més, relativament, per les organitzacions empresarials (31,7%) i l'administració estatal (24,4%).

6.2. Actors rellevants pel funcionament de l'EPM

Pel que fa a les opinions relatives al pes que haurien de tenir els diferents agents públics i socials en el funcionament de l'EPM, hi ha un consens important sobre el paper que ha de jugar l'administració regional o autonòmica (68,3%). Els altres agents considerats com a molt rellevants són els centres d'investigació/universitats (50,2%), les organitzacions empresarials (42,8%), l'administració provincial i local (21,8%), les organitzacions no governamentals (21,4%) i, finalment, els sindicats (16,6%).

Atès que l'administració regional és percebuda com a l'agent més rellevant pel funcionament de l'EPM, ens interessa comprovar el grau de coincidència entre les regions. No deixa de sorprendre que el 97,7% dels actors de Migdia-Pirineus qualifiquin a la administració regional com a molt rellevant, seguits dels de Llenguadoc-Rosselló (72,5%). Pel que fa als actors espanyols, els percentatges són inferiors: el 69,7% dels actors catalans, el 53,3% dels aragonesos i el 47,7% dels balears consideren que l'administració regional és molt rellevant.

Aquestes dades es poden explicar de diferent manera. En primer lloc, a diferència d'altres experiències europees en les que l'administració local ha jugat un rol important, l'EPM és essencialment un projecte de cooperació transfronterera regional. En segon lloc, l'experiència de cooperació a la frontera francoespanyola ha tingut també, tradicionalment, un caràcter regional i la voluntat política de les regions membres ha estat decisiva alhora d'aprofundir o paralitzar la cooperació⁷. Això fa que els actors percebin la cooperació com a el resultat dels interessos polítics i econòmics de les regions. Per últim, com a conseqüència del doble procés de descentralització i d'integració europea, les regions han anat guanyant pes com a actors polítics i econòmics del desenvolupament.

6.3. Millorar l'eficàcia de l'EPM.

La gran majoria dels actors enquestats (81,5%) percep l'EPM com a un mecanisme útil per a la seva organització. No es donen diferències notables entre les diferents variables d'anàlisi. Només trobem una lleugera diferència d'opinió entre els actors francesos i els espanyols. La percepció de l'EPM com "un mecanisme que pot

⁷ Aquest és el cas, per exemple, de l'Euroregió de 1991 que va veure com es bloquejava la cooperació com a conseqüència de la crisi política sorgida arran de l'elecció el 1998 del President de Llenguadoc-Rosselló amb els vots del Front Nacional.

aportar valor afegit a la seva organització” és més intensa entre els actors espanyols (84,6%) que no pas entre els francesos (74,7%).

Quan es demana als actors què necessitarien per a poder participar en l'EPM, el 74% es decanta pels incentius financers, el 66% per més informació, el 53% per recolzament organitzatiu, el 51% per assessorament tècnic, i només un 3,5% assenyala altres necessitats. Aquestes dades reflecteixen els mateixos elements indicats en altres estudis sobre el mateix tema, és a dir, la necessitat de finançament i d'un marc d'actuació més clar (Perkmann, 2002).

Els actors francesos són els que més incentius financers demanen per a poder participar en l'EPM (76,6%), en comparació amb els espanyols (72,9%). En canvi, en comparació, aquests demanen més recolzament organitzatiu, informació sobre el projecte i assessorament tècnic. Tanmateix, les diferències són poc significatives i tant els uns com els altres atribueixen el mateix ordre de preferència als diferents tipus de recursos necessaris per a poder participar en l'Euroregió.

Aquesta mateixa pauta es reproduïx si analitzem les dades per sectors. Tant els actors públics com els privats demanen especialment recursos financers (77,1% i 71,3%, respectivament); en segon lloc, demanen més informació sobre el projecte (66,9% i 64,7%), en tercer lloc, recolzament organitzatiu (58,5% i 49,3%) i, en darrer lloc, assessorament tècnic (57,6% i 44,9%).

Les diferències es noten més en els respectius àmbits d'actuació. En el sector públic, els actors de l'administració són els que més demanen incentius financers (82,7%), juntament amb els centres de recerca/universitats (76,5%), mentre que les empreses/agències públiques reclamen sobretot més informació sobre el projecte (69,2%) i, en menor mesura, incentius financers (46,2%).

Pel que fa al sector privat, les Cambres de Comerç, les associacions esportives i culturals, i els agents socials i professionals són, per aquest ordre, els més interessats en els incentius financers. Els actors situats en l'àmbit de les infraestructures són els que més demanen assessorament tècnic i informació sobre el projecte, mentre que el sector agroalimentari és el menys interessat en obtenir suport organitzatiu. La resta d'àmbits, com el turisme, la promoció econòmica o les associacions ambientals identifiquen com a primera demanda per participar en l'EPM més informació sobre el projecte. En canvi, les Cambres de Comerç són les que tenen menys necessitat d'informació, cosa comprensible tenint en compte la Xarxa de Cambres euroregional. Aquestes dades són

un indicador útil de les capacitats organitzatives com a factor condicionant de la participació en el projecte.

En general, es detecta un manca d'informació sobre l'EPM, en especial, entre els actors del sector privat i, més concretament, dels mecanismes a partir dels quals la seva organització o associació podria participar en projectes impulsats des de l'EPM. Els mitjans de participació i interacció no estan clars i, al mateix temps, es detecta una demanda de projectes i objectius concrets que facilitin la participació com veurem tot seguit.

6.4. La participació de cara al futur.

A partir de les necessitats detectades per part dels actors enquestats a l'hora de participar en l'Euroregió, el qüestionari plantejava la possibilitat de promoure determinades mesures per tal de fomentar aquesta participació.

El 88,6% dels actors enquestats es mostren favorables a la promoció de mesures concretes que permetin llur participació. A partir d'aquí, ens interessava saber quines iniciatives serien les més adients.

Com observem en el quadre 4, el 67,5% dels actors espanyols enquestats que consideraven que cal fomentar la participació identifiquen els programes de la UE com el principal mecanisme; en canvi, només el 52,1% dels actors francesos enquestats es decanten per aquesta mesura. Aquests opten, majoritàriament, per les iniciatives concretes de les regions (67,6%) i la potenciació de les xarxes ja existents en el si de l'EPM (64,8%). Aquesta èmfasi en les xarxes no correspon a una major presència d'aquestes a les dues regions franceses car, com hem observat anteriorment, el percentatge d'actors francesos enquestats que participen en alguna xarxa (54,4%) és lleugerament inferior al dels espanyols (60,1%).

En suma, sembla que els actors espanyols perceben la UE com al principal actor que ha d'impulsar els projectes de CTF per davant de les regions membres. Caldria verificar si aquesta opció és fruit de la confiança que genera la UE com a impulsora de la CTF o, més en general, si es deriva d'una percepció de la UE com a una font de finançament. Les altres mesures que facilitarien una major participació a l'EPM passen per la potenciació de les xarxes ja existents i pel desenvolupament de les iniciatives per part de les regions membres. Aquests dos elements resulten especialment significatius,

ja que reflecteixen el lideratge de les regions i la confiança en les xarxes ja establertes per potenciar l'EPM.

Quadre 4. Mitjançant quines mesures es podria promoure la participació d'organitzacions com la seva a l'EPM? Per Estats, respostes múltiples (n=240)

	Espanya	França
Mitjançant programes de la UE	67.5%	52.1
Potenciant les xarxes ja existents.	53.8	64.8
Mitjançant iniciatives de les regions participants	65.1	67.6
Mitjançant iniciatives sectorials	54.4	53.5
Amb iniciatives de la meua pròpia organització	29.6	31.0
Reunint actors privats i públics de la meua regió.	30.2	19.7
Mitjançant un fòrum de representants de les regions membres de l'EPM.	29.6	23.9
Altres	3.6	4.2

6.5. Altres objectius per a l'EPM.

Atesa la novetat de l'EPM i la necessitat de traduir els grans objectius de la Declaració Fundacional (analitzats anteriorment) en polítiques d'actuació específiques, hem volgut explorar altres àmbits d'interès que poguessin ser objecte de futurs projectes concrets. El qüestionari va identificar els següents objectius (entre parèntesi anotem el percentatge del total dels actors enquestats que han valorat cada un d'aquests objectius com a “*molt important*”): “Jugar un paper més important a la UE” (60,9%); “reforçar la competitivitat de la meua regió en relació amb altres regions europees” (59,4%); “estimular la creació de xarxes de col·laboració dins l'EPM” (57,9%); “gestionar problemes/interessos comuns de forma més eficaç mitjançant la coordinació de polítiques” (55%); i per últim, “reforçar la capacitat d'influència de les regions en el respectiu estat” (42,1%).

Pels actors francesos, la creació de xarxes (85,5%), jugar un paper més important dins la UE (81,9%), augmentar la competitivitat (80,7%) i la coordinació de

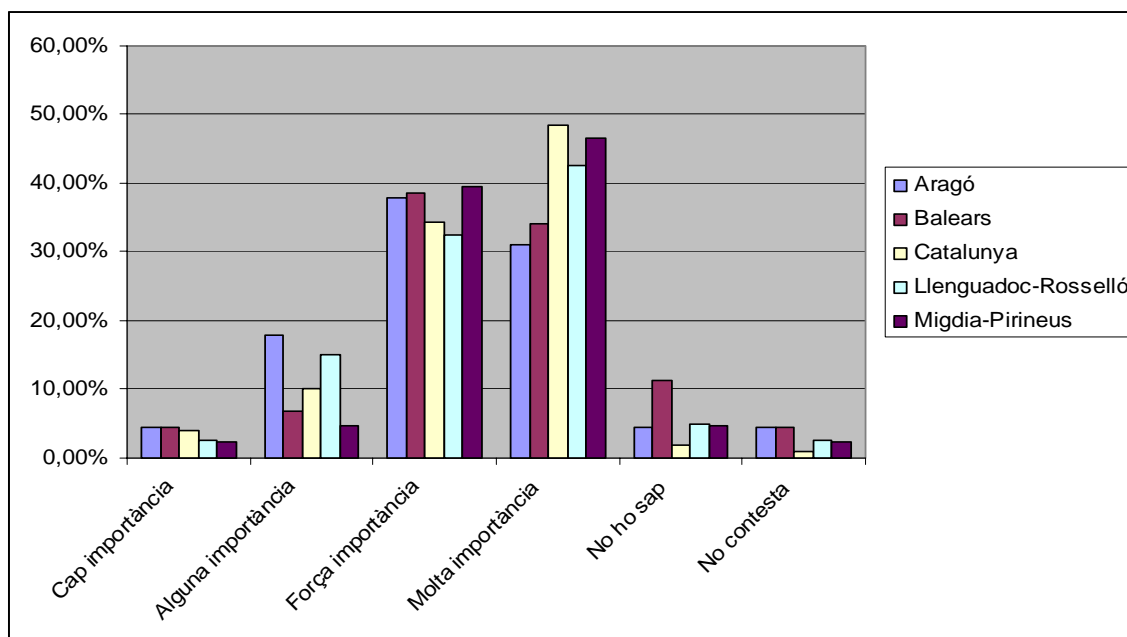
polítiques (67,5%) haurien de ser els objectius més importants. Pels actors espanyols, els objectius, per ordre de rellevància, serien jugar un paper més important dins la UE (51,6%), augmentar la competitivitat (50%), la coordinació de polítiques (49,5%) i, finalment, la creació de xarxes (45,7%).

L'anàlisi per regions ens permet aprofundir els motius d'aquestes opcions. Els actors francesos identifiquen la creació de xarxes com un dels objectius més importants de l'EPM (90,7% a Migdia Pirineus i 80% a Llenguadoc-Rosselló), en coherència amb la seva actitud anterior favorable a l'adopció de mesures per fomentar la participació dels actors en mecanismes de cooperació com l'EPM potenciant les xarxes ja existents. En canvi, al costat espanyol, és menor la proporció dels actors enquestats que han triat aquesta opció (el 50,5% dels catalans, el 42,2% dels aragonesos i el 38,6% dels balears).

Pel que fa a la definició d'estratègies comunes per tal de reforçar el paper de l'EPM a la UE, un dels objectius més assenyalats com a "*molt important*", és significatiu el rol que els actors enquestats atorguen a l'EPM com a un actor que ha de jugar un paper important en el context europeu. Aquesta opinió reforça la percepció de l'Euroregió com a un mecanisme de cooperació nascut per fer front a un context de creixent interdependència i de globalització.

Això no obstant, la majoria dels actors consideren que el reforçament de la capacitat d'influència de les regions en front dels estats respectius és un objectiu relativament menys important en comparació amb els altres. Els percentatges de "*molta importància*" no superen el 50% a cap regió (Gràfic 8). Catalunya és la regió on trobem unes xifres més elevades amb el 48,5%, seguida de Migdia Pirineus, amb el 46,5%, i de Llenguadoc-Rosselló, amb el 42,5%, mentre que només el 34,1% dels actors enquestats de Balears i el 31,1% dels d'Aragó consideren que és un objectiu "*molt important*". Cal destacar que aquest objectiu és també el que ha comptat amb més respostes de "*poca*" i "*cap importància*".

Gràfic 8. Reforçar la capacitat d'influència de les regions de l'EPM en front dels seus Estats respectius li sembla important? (per regions)

Aquest objectiu també és el que ha concentrat més respostes de “no sap” i el que més percentatge de no respostes ha obtingut entre el conjunt d'actors, en especial, els de Balears i Aragó; en ambdós casos el percentatge d'actors que no s'han volgut pronunciar sobre aquest objectiu supera el 4%.

Per tant, els actors enquestats perceben l'EPM com a un mecanisme d'actuació i de gestió dels interessos comuns en el marc euroregional i com a un actor que ha de ser capaç d'influir en la UE, encara que no en detriment dels Estats respectius. Aquests resultats coincideixen amb els del projecte REGE, segons el qual “els actors regionals desitgen millorar la seva posició, no pas en detriment dels actors nacionals, sinó per tenir més accés i veu en els assumptes europeus” (Kohler-Koch, 2004: 142).

Les conclusions del volum resumeixen els punts més destacats, així com els ensenyaments més significatius del que acabem de veure.

Referències

ARFE (2001): “Transeuropean co-operation between territorial authorities. New challenges and future steps necessary to improve co-operation. Final version”. October.

www.aebr.net/publikationen

ARFE i Comissió Europea (ed.) (2000): “3rd edition, Practical Guide to Cross-border Co-operation. Guide 2000. Regional Policy”. www.aebr.net/publikationen

Boira, J.V. (2002): *Euram 2010. La via Europea*, Valencia: Eliseu Climent. Col.l. Tres i quatre.

EPM (2004): “Declaració Fundacional: l’Euroregió, un futur compartit”, Barcelona, 29 octubre.

Fowler, F.J. (1993): *Survey research methods*. Newbury Park, California: Sage.

Jouen, M. (2001): “La nouvelle Europe s’invente-t-elle sur ses marges? Synthèse des cinq études de cas”, a Jouen, M. et al. *Cooperation transfrontalière et transnationale*. Notre Europe. www.notre-europe.asso.fr , pàgs.3-15.

Kohler-Koch, B. (2004): “Gobernanza interactiva: las regiones en la red de la política europea”, a Morata, F (ed.) *Gobernanza Multinivel en la Unión Europea*, Valencia: Tirant lo Blanch, pàgs.

Levitt, T. (1973): *The Third Sector. New Tactics for a Responsive Society*, New York: A Division of American Management Associations.

Nielsen, W. (1979): *The Endangered Sector*, New York: Columbia University Press.

Palard J. (ed.) (1997): *L’Europe aux frontières*, Paris: Presses Universitaires de France.

Ricq, C. (2006): “Handbook of Transfrontier Co-operation”. Consell d’Europa.
http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/local_and_regional_democracy/documentation/library/transfrontier_cooperation/tfc_handbookTC2006_EN.pdf

Salomon, L. i Anheier, H. (1996): “The International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO-Revision 1, 1996” *Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project*, núm. 19. pàgs, 1-26. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies, <http://www.jhu.edu/ccss/publications/pdf/icnpo.pdf>

Uría, R. (1975): *Derecho mercantil*, Madrid: Imp. Aguirre.